

Trao đổi KHKT - Hoạt động ngành

KHÁI QUÁT MỘT VÀI NÉT VỀ BỆNH COXIELLOSIS Ở VẬT NUÔI VÀ KHẢ NĂNG ẢNH HƯỞNG TỚI CON NGƯỜI

Tống Thị Kim Tuyền^{1*}, Nguyễn Vũ Trung², Lê Thị Hội¹,
Bùi Thị Việt Hà³, Tống Thị Mỹ Hạnh⁴

*Tác giả liên hệ email: tongkimtuyen@hmu.edu.vn

1. GIỚI THIỆU

Coxiella burnetii là nguyên nhân gây ra bệnh nhiễm trùng trên người và động vật nhai lại. Nhiễm trùng *Coxiella* là một căn bệnh trên động vật phổ biến trên toàn cầu và có thể đặt ra những thách thức đáng kể, đặc biệt ở các nước đang phát triển. Trên động vật nhai lại, bệnh có thể diễn biến từ âm thầm tới một số triệu chứng như sảy thai trong giai đoạn cuối của thai kỳ, suy giảm khả năng sinh sản, tử vong chu sinh và sinh non. Trên người, viêm phổi và viêm nội tâm mạc là những dấu hiệu đặc trưng cho cả dạng sốt Q cấp và mạn tính. Gia súc như là cừu, lạc đà và dê được xác định là nguồn lây nhiễm chính cho con người và vi khuẩn có thể được tìm thấy trong nhiều chất dịch cơ thể khác nhau của động vật bị nhiễm bệnh. Nguồn lây nhiễm chính ở người là do sự tiếp xúc với các chất tiết từ động vật mắc bệnh trong quá trình hoạt động chăn nuôi và tiêu thụ sữa, các sản phẩm từ sữa của động vật bị nhiễm bệnh (Dereje Tulu Robi và cs., 2023). Ở Việt Nam, các thông tin khoa học về tầm quan trọng và sự lưu hành bệnh trên vật nuôi còn rất hạn chế, trong khi gần đây đã có nghiên cứu công bố về sự xuất hiện của bệnh sốt Q trên người. Năm 2022, tác giả Hoàng Phương và cs. đã tiến hành nghiên cứu tỷ lệ sốt Q ở một số bệnh viện miền Bắc, kết quả cho thấy sốt Q chiếm tỷ lệ 1,3% trong số các bệnh nhân nhập viện có sốt không rõ nguyên nhân. Chính vì vậy, việc tìm hiểu về bệnh do *Coxiella* trên động vật và tiềm ẩn ảnh hưởng đối với sức khỏe con người là một nội dung vô cùng quan trọng. Bên cạnh việc góp phần giảm khả năng lan truyền bệnh giữa các vật nuôi, nâng cao năng suất và chất lượng các sản phẩm trong chăn nuôi còn giúp cung cấp dữ liệu khoa học để đưa ra các biện pháp phòng ngừa và kiểm soát bệnh trên người, đồng thời có kế hoạch liên hệ với các tổ chức quốc tế, trao đổi thông tin, cập nhật tình hình để sẵn sàng biện pháp đối phó và điều trị nếu có trường hợp mắc tại Việt Nam.

2. LỊCH SỬ PHÁT HIỆN VÀ ĐẶC ĐIỂM SINH HỌC CỦA VI KHUẨN *COXIELLA BURNETII*

2.1. Lịch sử phát hiện

Bệnh do *Coxiella* trên người, hay còn gọi là sốt Q, được mô tả lần đầu tiên vào năm 1935 tại Queensland, Australia, trong một đợt bùng phát bệnh sốt không rõ nguồn gốc ở các công nhân làm

việc tại các nhà máy chế biến gia cầm. Thuật ngữ “sốt Q” (viết tắt của “Query Fever” - sốt truy vấn) được Edward Holbrook Derrick đề xuất vào năm 1937 để mô tả căn bệnh sốt được phát hiện ở các công nhân trong các nhà máy chế biến gia cầm ở Brisbane, Queensland, Australia (Derrick E.H., 1937).

¹ Trường Đại học Y Hà Nội

² Viện Pasteur thành phố Hồ Chí Minh

³ Trường Đại học Khoa học tự nhiên, Đại học Quốc gia Hà Nội

⁴ Sinh viên trường Đại học Y Dược, Đại học Quốc gia Hà Nội